

Nr. 109 din 20 aprilie 2023

Dnei Angelica Caraman,
Președintă a Comisiei Electorale Centrale
Membrilor Comisiei Electorale Centrale

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale (CEC).

În context, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează CEC cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de următoarele proiecte de acte normative: **Regulamentul privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile locale.**

Constatări și recomandări

1. Privind Capitolul I „Dispoziții generale”.

- Considerăm necesar de specificat într-un punct din capitolul introductiv ce se are în vedere prin noțiunea de „consiliu local”, în sensul în care dacă nu este însoțit de vreo specificare, se prezumă că e vorba atât de nivelul unu cât și doi (sătesc/comunal, orășenesc, municipal, raional). Aceasta pe motiv că în textul proiectului de Regulament, de regulă se utilizează termenul „consiliul local”, dar în anumite circumstanțe, cum ar fi la pct. 33, de exemplu, se spune despre „consiliul local de nivelul întâi sau al doilea”. Fapt ce poate determina anumite interpretări și neclarități.
- Recomandăm în acest capitol de specificat care consilii electorale de circumscripție (de nivelul întâi sau de nivelul doi) – pentru alegeri locale în ce funcții înregistrează candidați (primar, consilier local nivelul întâi și doi).

2. Pentru a asigura claritatea normelor, în special pentru alți subiecți decât autoritățile statului sau organele electorale, recomandăm reglementarea tuturor termenilor în raport cu ziua alegerilor. Cu titlu de exemplu, arătăm că pct. 4 din proiect prevede termenul pentru depunerea actelor necesare pentru înregistrarea blocurilor electorale - cu cel mult 30 de zile înainte de începerea perioadei de desemnare a candidaților. Astfel, pentru a se conforma prevederilor legale, subiecții vizați ar trebui să identifice alte norme care specifică momentul stabilirii datei alegerilor dar și momentul începerii desemnării concurenților electorali, ca ulterior să calculeze perioada în care pot depune actele necesare.

3. **Privind pct. 4.** Conținutul punctului reglementează o situație specifică care pare să nu se încadreze în logica unui capitol cu „Dispoziții generale”. În aceeași logică, nu este clar de ce este reglementat doar cazul particular al blocurilor, de ce nu este expusă situația partidelor și a candidaților independenți.

4. **Privind pct. 5-6.** Recomandăm inversarea consecutivității expunerii punctelor pe motiv că în pct. 5 este reglementată procedura de înregistrare, iar în pct. 6 – de desemnare. Or logica procedurilor este inversă. Totodată, pe lângă principiile de legalitate, transparență și echitate care trebuie respectate în activitatea de desemnare a candidaților, recomandăm includerea principiului egalității de șanse.
5. **Privind pct. 7 lit. a).** Recomandăm revizuirea normei care stabilește că drept de desemnare a candidaților îl au partidele politice înregistrate **până la data intrării în vigoare a hotărârii** Comisiei Electorale Centrale cu privire la stabilirea datei alegerilor locale, în sensul ajustării acestei norme la prevederile Codului electoral. Evidențiem că normele Codului electoral prevăd la art. 63 alin. (2) lit. a) că dreptul de a desemna candidați pentru alegeri îl au partidele politice înregistrate **până la stabilirea datei alegerilor**, iar definiția perioadei electorale de la art. 1 sugerează că perioadă respectivă începe **în ziua adoptării actului cu privire la stabilirea** datei scrutinului. Astfel, ca să nu existe interpretări în cazul intrării în vigoare a Hotărârii CEC de stabilire a datei alegerilor la o altă dată decât ziua adoptării actului respectiv, recomandăm înlocuirea textului „până la data intrării în vigoare a hotărârii” cu textul “până la data adoptării hotărârii”.
6. **Privind pct. 15.** La lit. b) pentru a induce mai multă claritate recomandăm completarea finalului enunțului cu sintagma „de nivelul al doilea”.
7. **Privind pct. 17.** Recomandăm reglementarea în mod specific a situației în care un candidat independent își înaintează candidatura atât pentru funcția de consilier cât și pentru funcția de primar. Deși putem deduce soluția prin interpretarea logică a prevederilor Codului electoral, considerăm că ar trebui elucidat faptul dacă candidatul respectiv solicită și corespunzător primește listele de subscripție concomitent pentru ambele funcții, și dacă aceiași cetățeni pot semna în susținerea acestuia pentru ambele funcții. Totodată, ar fi necesară și clarificarea faptului dacă candidatul respectiv ar trebui să depună și rapoarte financiare separate pentru campania electorală.
8. Recomandăm revizuirea **pct. 21** sau excluderea **pct. 25**, deoarece aceasta repetă norma de la pct. 21, în partea în care ultima prevede că la prima ședință a consiliului electoral de circumscripție, (...) se va adopta o hotărâre (...) prin care se vor stabili locul și timp recepționării (...) documentelor în vederea înregistrării grupurilor de inițiativă sau a concurenților electorali.
9. **Privind pct. 23.** Recomandăm substituirea sintagmei „se pot constitui mai multe comisii” cu textul „se pot constitui una sau mai multe”. Subliniem că până la acest punct cazul comisiilor pentru recepționarea și verificarea documentelor nu a fost reglementat, respectiv e prima mențiune. Considerăm că mai multe comisii pot fi constituite la necesitate, în anumite CECE, iar ca regulă să fie o comisie.
10. **Privind pct. 26.** Recomandăm revizuirea **pct. 26**, prin excluderea textului „întocmite cu respectarea cerințelor stabilite la pct. 29-34 și 36-37, precum și ale art. 68 și 163 din Codul electoral” și „întocmite cu respectarea cerințelor stabilite la pct. 39-40 și 42-45,”. Notăm că nu este necesar includerea normelor care trebuie respectate în contextul unei prevederi specifice, deoarece conform principiului legalității toate normele trebuie respectate. În plus, atragem atenția asupra normelor de tehnică legislativă, în special cea prevăzută la art. 55 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative, care la alin. (3) prevede că nu se admite trimiterea la o altă normă de trimitere.
11. **Privind pct. 27.** În aceeași ordine de idei, recomandăm revizuirea **pct. 27**, prin excluderea textului „întocmite în conformitate cu rigorile stabilite la pct. 29, 30, 35-39 și 41-43, precum și la art. 65, 66, 68 și 164 din Codul electoral ”.

- 12.Privind pct. 28.** În privința setului de documente depus pentru înregistrare în cazul candidaților pentru funcția de primar prin care se atestă că persoana are cel puțin studii generale obligatorii. La lit. i) se solicită „copia de pe diploma de studii (*copia certificatului de studii gimnaziale sau actului de studii echivalent*)”. Recomandăm permisiunea de a prezenta copii ale actelor de studii de la nivelurile superioare ciclului gimnazial, pentru cazurile în care este mai comod pentru candidat. Ne referim la nivelurile reglementate de art. 12 din Codul educației: liceal sau superior, a căror deținere presupune de la sine că „persoana are cel puțin studii generale obligatorii”.
- 13.Privind pct. 28 lit. I).** Propunem excluderea **pct. 28 lit. I)**, pentru a ajusta norma la prevederile art. 68 Cod electoral, care prevede o listă exhaustivă a documentelor care sunt necesare a fi prezentate pentru înregistrarea concurentului electoral, din această listă lipsind statutul și certificatul de înregistrare a partidului politic. Mai mult decât atât, considerăm nejustificat punerea pe seama fiecărui candidat în alegerile locale a obligației de prezentare a originalului și copiei statutului și certificatului de înregistrare a partidului politic, documente deținute de autoritățile statutului. În cazul acceptării propunerii, recomandăm ajustarea, în mod corespunzător a pct. 26.
- 14.Privind pct. 31.** Referitor la prevederile de la litera i) „*profesia (în cazul în care candidatul deține două sau mai multe profesii, se va include doar una dintre ele);*” care se referă la una din rubricile ce urmează a fi completată de candidat, atragem atenția că din practica de observare au fost sesizate cele mai multe confuzii la completare. Mai ales că sunt și alte rubrici apropiate ca sens: locul de muncă sau funcția deținută. Recomandăm specificarea în baza căror date se completează această rubrica, de exemplu, în baza diplomei de absolvire a studiilor profesionale sau superioare.
- 15.Privind pct. 32.** Prevederile de la acest punct reiterează norma de la art. 68 alin. (3) din Codul electoral potrivit căreia listele de candidați la funcția de consilier local se întocmesc respectându-se, în mod cumulativ: cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și poziționarea candidaților pe liste minimum patru candidați de același gen la fiecare zece locuri. Totuși pentru cazul alegerilor locale, propunem includerea în textul Regulamentului a unei recomandări suplimentare, care va fi la discreția competitorilor, inspirată din Avizul Comisiei de la Veneția, ca proporția să fie respectată pentru primele cinci poziții. Comisia de la Veneția atrage atenția că chiar și în condițiile sistemului de cote existent, procentul femeilor consiliere (în special pentru partidele cu mai puțini consilieri aleși) ar putea fi considerabil mai mic. De exemplu, dacă un partid câștigă șase locuri de consilier, iar femeile ocupă pozițiile 7-10 de pe lista primilor zece candidați ai partidului respectiv, procentul femeilor alese din acel partid ar fi zero¹.
- 16.Privind pct. 34.** Recomandăm includerea în mod expres a perioadei/ termenului în care CEC aduce la cunoștința publică numărul de consilieri locali.
- 17.Privind pct. 41.** Recomandăm excluderea celui de al doilea enunț și completarea cu o normă care să stabilească faptul că simbolurile candidaților independenți nu pot fi identice sau similare simbolurilor electorale ale partidelor politice. Considerăm că simbolul permanent al unui partidului politic nu poate fi utilizat de către candidați independenți ca simbol electoral, cel puțin din următoarele considerente: lezarea principiului egalității șanselor, ducerea în eroare a alegătorilor, transferul de imagine, posibilitatea ca partidul să camufleze participarea sa în campanie și să se eschiveze de la raportarea cheltuielilor de campanie etc. Menționăm că conform art. 73 alin. (3) din Codul electoral, nu se admite identitatea sau

---

¹ pct. 71. https://promolex.md/wp-content/uploads/2022/11/Aviz-comun_Comisia-de-la-Venetia_OSCE_ODIHR-ROM_final.pdf

similitudinea elementelor de identificare ale concurenților electorali, iar simbolurile electorale la fel sunt elemente de identificare ale concurenților electorali.

18.Privind pct. 45. Recomandăm excluderea textului „odată cu depunerea cererii de înregistrare conform pct. 28. În cazul nerespectării cerințelor prescrise de prezentul punct, consiliul electoral de circumscripție refuză înregistrarea candidaților desemnați de partidele politice”, deoarece excedează normele Codului electoral, care prevede doar câteva cazuri în care CEC sau CECE este îndreptățit să refuze înregistrarea concurentului electoral (art. 68 alin. (11). Considerăm că impunerea unor noi condiții neprevăzute de Codul electoral, și includerea celei mai aspre sancțiuni pentru nerespectarea condiției respective, împovărează în mod nejustificat sarcina persoanelor/ partidelor care vor să participe în alegeri.

Totodată, recomandăm explicarea mecanismului de informare a CECE de către CEC cu privire la prezentarea de către partide a statutului și certificatului de înregistrare.

19.Privind pct. 46. Ce ține de propunerea de confirmare a reprezentanților concurenților electorali, menționăm că Codul electoral la art. 69 nu prevede ca aceștia să fie confirmați „concomitent cu cererea de înregistrare” a concurenților cum este specificat la pct. 46 a prezentului proiect de Regulament. Recomandăm ajustarea la necesitate a prevederilor de la pct. 46 cu cele din Regulamentul privind statutul reprezentanților concurenților electorali.

20.Privind pct. 53. Recomandăm revizuirea pct. 53, deoarece neîntocmirea documentelor în modul prevăzut de lege, nu poate duce în toate cazurile la refuzul înregistrării concurentului electoral, or legiuitorul a stabilit expres refuzul înregistrării la art. 68 alin. (3) Cod electoral, doar în cazul în care un concurent electoral prezintă o listă a candidaților desemnați în alegeri care nu respectă cota minimă de prezentare sau poziționarea candidaților pe liste, precum și în cazul existenței restricțiilor prevăzute la art 68 alin. (1) lit. f). În cazul refuzul înregistrării concurentului electoral din alte motive formale, ar putea duce la încălcarea dreptului persoanei de a fi aleasă. Astfel propunem ajustarea prevederii respective la prevederile art. 68 alin. (11), 163 (3) și 164 (3) din Codul electoral.

Totodată, recomandăm enumerarea explicită a cazurilor și motivelor în baza cărora consiliul electoral de circumscripție refuză înregistrarea în calitate de concurent electoral sau a candidatului de pe listă. Considerăm că aceasta este misiunea principală a Regulamentului, de a prezenta lista exhaustivă a condițiilor. În context amintim și de observația Comisiei de la Veneția cu privire la conținutul Codului electoral: „Proiectul Codului nu stipulează motivele respingerii înregistrării candidatului (...). Pentru a stabili temeiuri juridice concrete pentru înregistrare și eventuala respingere, precum și pentru a se asigura că acest cadru juridic creează condițiile necesare pentru înregistrarea incluzivă a candidaților pentru fiecare tip de alegere, se recomandă adăugarea unor astfel de dispoziții în Cod”. Această mențiune este și mai relevantă unui Regulament pe subiectul înregistrării.

21.Privind pct. 55. Norma cu privire la publicarea în mass-media finanțată de la buget a hotărârilor CECE pare a fi irealizabilă pentru majoritatea consiliilor electorale de nivelul întâi.

22.Privind denumirea Secțiunii 3. Recomandăm completarea denumirii secțiunii cu următorul text „și anularea înregistrării concurenților electorali ”. Propunem această ajustare în contextul în care pct. 69 se referă la anularea înregistrării concurentului electoral.

Cu respect,

Nicolae PANFIL

Director de program

Asociația Promo-LEX

